

Energi, miljö- och klimatstrategiskt program

Lessebo kommun 2023-2030

Dokumentets typ: Program

Datum för antagande: 2023-11-20 § 130

Beslut av: Kommunfullmäktige

Lessebo kommun

Innehållsförteckning

Förkortningar och förklaringar	4
Inledning	6
De globala hållbarhetsmålen.....	6
EUs miljömål.....	7
Energieffektiviseringsdirektivet.....	7
Förnybardirektivet.....	7
Nationella miljömål	8
Lessebo kommuns hållbarhetsmål.....	9
Nulägesbeskrivning	11
Försörjning av el, fiber och värme.....	11
Geografi och befolkning	11
Näringsliv och turism.....	12
Energianvändningen i kommunen	12
Energitillförsel och förbrukning.....	12
Industri, byggverksamhet samt hushåll	13
Offentlig verksamhet och övriga tjänster.....	13
Transporter.....	13
Förebygga avfall samt främja återvinning och återanvändning.....	14
Sankeydiagram över Lessebo kommuns energianvändning 2016.	15
Sankeydiagram över Lessebo kommuns energianvändning 2021.	16
Miljö- energi och klimatplan.	17
Strategier och mål	18
Effektiv energianvändning och omställning till förnybart.....	18
Öka resurseffektiviteten i fjärrvärmerna.....	18
Lessebo fjärrvärme använder 100% förnybara energikällor i sin produktion.....	18
Minska värmeförluster på fjärrvärmenätet.	18
Lessebohus	19
Lessebohus ska vara fossilfria 2030.....	19
Begränsa energianvändningen.....	19
Främja och underlätta produktion av förnybar el.....	20
Lokala industrin	20

Kommunens fastighetsbestånd.....	22
Klimatsmart transport.....	23
Utöka gång- och cykelvägar.....	23
Kollektivtrafik	23
Energieffektiv fordonspark.....	24
Mat- och avfallshantering	25
Måltider	25
Upphandling och cirkulär ekonomi	26
Budget samt styrdokument.....	27
Upprätta en plan för begagnade varor.....	27
Säkerställa en hållbar upphandling.	27
Sammanställda mål	28
Ansvarsfördelning och uppföljningsintervall	31

Förkortningar och förklaringar

GWh (Gigawattimme): Måttenhet för energi. 1 GWh =1 000 MWh

MWh (Megawattimme): Måttenhet för energi. 1 MWh =1 000 kWh

kWh (Kilowattimme): Måttenhet för energi. 1 kWh =1 000 Wh

kV (kilovolt): Måttenhet som används vid högspänningskablar.

Borgmästaravtalet för både energi och klimat: Kallas för ”världens största urbana klimat och energiinitiativ” och samlar tusentals lokala och regionala myndigheter som frivilligt har åtagit sig att genomföra EU:s klimat- och energimål inom deras territorium. Nya avtalsparter, så som Lessebo kommun, förbinder sig nu att minska koldioxidutsläppen med minst 40 % fram till 2030 samt att anta en integrerad strategi för begränsning av och anpassning till klimatförändringar.

De globala målen och Agenda 2030: Syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling som är den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Ekologisk mat: I den ekologiska odlingen får man inte använda konstgödsel och syntetiskt framställda kemiska bekämpningsmedel. Fodret till djuren ska vara ekologiskt och till största delen odlat på den egna gården. Det är viktigt att djuren får vara utomhus och får utlopp för sina naturliga beteenden. Läkemedel för djur, som antibiotika, ska användas med stor försiktighet. Om ett djur behandlas med läkemedel förlängs karenstiden innan djuret får slaktas. Man får inte använda genetiskt modifierade organismer. Bestrålning är inte heller tillåten.

Energikontor syd: Regionalt energikontor som ger strategiskt stöd till ett antal kommuner för att dels förbättra sina energiplaner, dels stötta dem att genomföra åtgärder utpekade i energiplanerna.

EU: Europeiska Unionen.

FN: Förenta Nationerna. Fossilfria bränslen: För att en transport ska räknas som fossilfri ska drivmedlet ge en utsläppsminskning på 70 % jämfört med ett fossilt alternativ. De drivmedel som i dagsläget klarar det kravet är el, vätgas, biogas, HVO, FAME och ED95.

Giftfri Förskola: Startades av Naturskyddsföreningen år 2013. Målet med projektet är att minska de miljögifter som barnen utsätts för på förskolorna. Det uppnås genom att kartlägga vilka källor till farliga ämnen som finns på förskolorna, att informera föräldrar, personal och politiker, samt att byta ut de produkter som innehåller farliga ämnen.

Kommunkoncernen: Kommunorganisationen med dess samtliga helägda bolag.

LCC beräkning: Life Cycle Cost eller Livscykelkostnad. Livscykelkostnaden är totalkostnaden för en utrustning under hela dess livslängd. Livscykelkostnaden inkluderar således både investeringskostnader samt drift- och underhållskostnader.

MB: Miljöbalken (1998:808).

Närproducerad mat: Lessebo kommuns definition är att all mat som är producerad och tillverkad i Sverige räknas som närproducerad. Att det gäller både tillverkning och produktion är för att inte exempelvis kunna klassa kaffe som svenskt om det är rostat i Sverige.

Own your secap: Är ett EU-finansierat projekt där elva länder deltar för att utveckla sin energiplan.

PBL: Plan och bygglagen (2010:900)

Plusenergilän: Att ett län producerar all sin energi som konsumeras i länet samt även ett överskott inom sitt geografiska område. Energin ska produceras från förnybara källor.

Samhällsfastighet: Fastighet som brukas till övervägande del av skattefinansierad verksamhet och är specifikt anpassad för samhällsservice. Exempel på samhällsfastigheter är skolor, äldreboenden, trygghetsboenden.

SCB: Statistiska centralbyrån.

SSAM: Södra Småland Avfall och Miljö

Inledning

Lessebo kommun har i samarbete med energikontor syd åtagit sig att uppföra en ny energi, miljö- och klimatstrategisk plan genom EU-projektet Own your secap. Vid framtagandet av den nya planen så står vi inför en stor utmaning på grund av yttre faktorer då den övergripande ekonomiska kris som just nu pågår påverkar hållbarhetsarbetet. Höga drivmedelspriserna, elpriser samt livsmedelspriserna har eskalerat avsevärt under den senaste tiden. Detta medför flera ökade kostnader och tar man livsmedel som exempel så inkluderar detta utöver varan, transport och hantering.

Sverige har en utökad inflation och flera kommuner jobbar med en allt hårdare budget vilket medför att de mål som presenteras i planen styrs efter världsbilden och kommer förändras ut efter förutsättningar. Flera ekonomiska stöd för miljö och hållbarhetsarbeten har drastiskt minskat och i flera fall uteblivit helt. Detta innebär inte att energi-, miljö- och klimatarbetet kommer att upphöra på något sätt men kan innebära att åtagandet tillfälligt begränsas i en del tidsplaner.

Kommuner har en viktig strategisk roll i många utvecklingsfrågor. Förutom att kommuner pekats ut som viktiga aktörer i arbetet med att minska klimatpåverkan, har man också ansvar för bebyggelse- och infrastrukturplanering samt avfallshantering. Energiplanen kan därför dels fungera som ett internt styrdokument för kommunens egen energianvändning och agerande kring energifrågor, men den kanske största potentialen finns i möjligheten att använda energiplaneringen som ett verktyg för att kraftsamla kring angelägna lokala energifrågor tillsammans med industri och medborgare.

Energiplanen avser Lessebo kommun som geografiskt område. Inom en del områden har dock den kommunala förvaltningen endast begränsad rådgivning över energianvändningen. I dessa fall ska energiplanens innehåll ses som kommunens viljeinriktning. Viktigt är att sträva mot samverkan med industri och medborgare. Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) står följande i tredje paragrafen;

I varje kommun skall det finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan skall finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser.

Parallellt med framtagande av den kommunala planen så implementeras kommunens klimatanpassningsarbete i enlighet med den regionala klimatanpassningsplanen.

De globala hållbarhetsmålen.

I september 2015 antog FN:s generalförsamling 17 globala hållbarhetsmål, vilka i sin tur har 169 delmål, den så kallade Agenda 2030. För första gången fanns nu globala mål som ska genomföras i FN:s samtliga medlemsländer oavsett deras ekonomiska förutsättningar. I december samma år, vid klimatmötet COP21 i Paris, enades världens länder om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal.

Avtalet innebär att världens länder nu har en gemensam plan för att minska klimatutsläppen. Avtalet slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader. Målet är att kunna begränsa temperaturhöjningen till 1,5 grad. Detta innebär också att länderna successivt ska skärpa sina åtaganden. Lessebo kommun arbetar aktivt med Agenda 2030-målen och skapar förutsättningar för framtidens hållbara kommun.

EU:s miljömål.

EU har satt målet att minska utsläppen med 40 % fram till 2030 jämfört med 1990 års nivåer. EU är en av parterna till det nya klimatavtalet. Flera av EU:s mål kom med i avtalet, till exempel att avtalet ska vara rättsligt bindande.

Energieffektiviseringsdirektivet

Ett betydelsefullt direktiv som kommunen berörs av är EU:s Energieffektiviseringsdirektiv (2012/27/EU) vilken trädde i kraft 2012. Direktivet har uppdaterats med ett nytt energieffektiviseringsmål till 2030, vilket är anpassat efter EU:s åtagande enligt Parisavtalet. Senast i år ska kontroll göras för att säkerställa att medlemsländerna lever upp till avtalet.

Förnybardirektivet

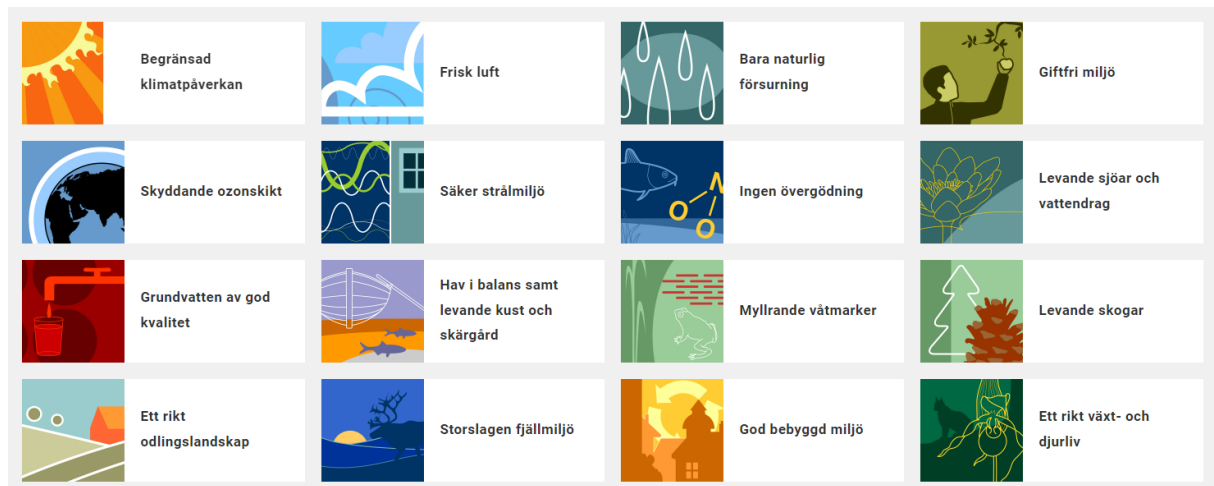
Ett annat viktigt direktiv som har uppdaterats med nya mål är EU:s förnybardirektiv (2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor) Uppdateringen består främst av krav på högre andel förnybart bränsle för transportsektorn.

Nationella miljömål

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål, där begränsad klimatpåverkan är ett av målen, samt tjugo etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Miljökvalitetsmålen följs upp med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering en gång per mandatperiod till regeringen. Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Utöver ovanstående lagar, direktiv och mål har kommunen, Region Kronobergs- och Länsstyrelsen i Kronobergs regionala miljömål att förhålla sig till.

Ett större regionalt mål är att år 2050 ska Kronobergs län vara ett plusenergilän, vilket innebär att produktionen av förnybar energi och biobränslen överstiger den totala energianvändningen i länet.

Generationsmålet

Generationsmålet är ett övergripande mål som inriktar den svenska miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Etappmålen

Etappmålen ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljömålen och identifierar en önskad omställning av samhället.

Lessebo kommuns hållbarhetsmål

Under 2015 och 2016 tog kommunstyrelsen två viktiga beslut på energi- och klimatområdet. År 2016 började med att kommunstyrelsen den 12 januari beslutade att kommunen endast ska köpa in samt leasa bilar som kan drivas med förnybart bränsle. Målet är att kommunen som organisation ska ha en helt fossilbränslefri fordonsflotta till år 2020. Dessvärre uppfylldes inte detta mål till 2020, men målet kvarstod, dock med nytt framflyttat datum till 2023 som även detta inte kommer uppnås. För att förverkliga att målen verkligen uppfylls framöver så krävs en bättre struktur och planerad återkommande uppföljning.

Den 30 november 2015, beslutade kommunstyrelsen att underteckna det nya integrerade Borgmästaravtalet för energi och klimat (The new integrated covenant of mayors for climate and energy). Genom avtalet åtar kommunen sig att minska koldioxidutsläppen med 40 % till 2030, med basår 1990. Lessebo kommun använder sig av 2002 som basår, detta på grund av att det statistiska underlaget är mer tillförlitligt för år 2002 än för 1990.

Som undertecknare av Borgmästaravtalet åtog sig Lessebo kommun att ta fram en så kallad SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan) med åtgärder, samt göra regelbundna uppföljningar av energianvändning och koldioxidutsläpp till EU. Genom avtalet åtog sig kommunen även att öka resiliensen mot klimatförändringarna, vilket innebär att samhället ska klimatanpassas för att kunna stå emot effekterna av klimatförändringarna. Kommunen har åtagit sig ett mer långtgående klimatmål till 2030, än vad avtalet kräver. Under våren har länsstyrelsen i Kronobergs län skickat ut en remiss på den nya klimatanpassningsplanen med hur kommunen ska arbeta med risker som det förändrade klimatet medför.

När det kommer till arbetet med koldioxidutsläpp så arbetas det aktivt inom frågan. Lessebo kommuns vision har ett tydligt fokus på förnybara energikällor och bränslen.

Enligt visionen ska:

”Lessebo kommun vara en fossilbränslefri kommun år 2040.”

Lessebo kommuns åtagande enligt Borgmästaravtalet är:

”Lessebo kommun ska inom ramen för Borgmästaravtalet, minska de fossila koldioxidutsläppen med 62 % mellan åren 2002 och 2030.”

Ytterligare ett steg mot ett mer hållbart Lessebo togs när kommunfullmäktige den 15 juni 2020, antog en ny avfallsplan. Planen är gemensam för samtliga fem SSAM kommuner och har fokus på hållbarhet genom främst cirkulära idéer och avfallsminimering. Ovanstående vision och mål ska uppnås genom ett systematiskt arbete, som kommer utgå från tre strategier, åtta delmål samt 23 olika åtgärder.

2021 antog kommunstyrelsen riktlinjer för avrop av fordon. Dessa gäller Lessebo kommun, förvaltningar samt helägda bolag. Dokumentet har som syfte att vara ett stöd för kommunen och

dess bolag vid anskaffning av nya eller begagnade fordon till sina verksamheter. Riktlinjen gäller för både inköp, leasing och hyra och för att göra aktiva val som stödjer kommunens beslutade mål och strategier.

Lessebo kommun har sedan tidigare fastställt tre övergripande strategier med delmål inom energi- och klimatarbetet. Tanken är att bibehålla dessa men att utöka arbetet med uppföljning och fortsätta arbetet även efter man anser att målet är uppfyllt. De tre strategierna och dess åtta delmål är följande:

◆ **Effektiv energianvändning och omställning till förnybart**

- *Öka resurseffektiviteten i fjärrvärmern.*
- *Främja och underlätta småskalig produktion av förnybar el.*
- *Energieffektivisera kommunkoncernens fastighetsbestånd.*
- *Energieffektivisering inom industrin.*

◆ **Minska klimatbelastningen från resor och transporter**

- *Prioritera och satsa på gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik.*
- *Verka för en mer energieffektiv fordonspark och främja användningen av förnyelsebara bränslen samt minska klimatpåverkan från godshantering.*

◆ **Minska klimatbelastningen från kommunens mat- och avfallshantering**

- *Minska klimatpåverkan av mat från kommunens verksamheter.*
- *Förebygga avfall samt främja återvinning och återanvändning.*

Nulägesbeskrivning

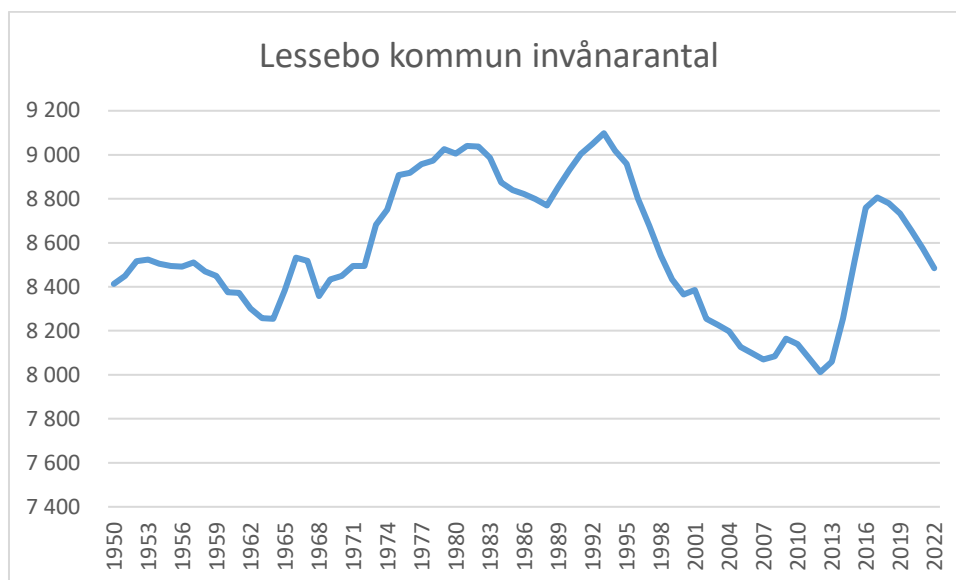
Försörjning av el, fiber och värme

Lessebo kommun har ledningsnät för fjärrvärme och fiber i samtliga tätorter, vilka Lessebo Fjärrvärme AB och Wexnet AB ansvarar för. Nätägare för el inom kommunen är E.ON. Av sekretesskäl redovisas inte fler detaljer om kommunens försörjning av el, fiber och värme.

Geografi och befolkning

Lessebo kommun ligger i östra delen av Kronobergs län. Kommunen gränsar i väster till Växjö kommun, i söder mot Tingsryds kommun och i norr mot Uppvidinge kommun. Mot öster gränsar kommunen mot Emmaboda och Nybro, vilka båda är belägna i Kalmar län. Kommunen har en yta på ca 456 km², vilken består av ca 412 km² landareal och ca 44 km² inlandsvatten.

Lessebo är den minsta kommunen i länet med 8 485 invånare (2022) och består av fyra tätorter, Lessebo, Hovmantorp, Kosta och Skruv.

Källa: SCB befolkningsmängd Lessebo kommun.

I mitten av 90-talet så passerade invånarantalet i Lessebo kommun 9 000 med en topp på 9 098 personer då det uppmättes 1993. Sedan kom en trend där kommunen tappade en stor del av befolkningen fram till 2015 då Sveriges befolkning ökade i samband med flyktingvågen.

Lessebo kommun jobbar framåt som hållbar samt trygg kommun med mål att passera 10 000 invånare.

Näringsliv och turism

Kommunens naturresurser av skog, järnmalm och vatten, har historiskt gjort det lämpligt för industrier. Både järn-, glas- och pappersbruk samt träindustri har varit viktiga näringar i kommunen. Redan 1658 grundades Lessebo järnbruk, 1719 började bruket istället tillverka papper och 1742 började glas produceras på Kosta glasbruk. Kommunens största företag är Orrefors Kosta Boda AB samt Lessebo Paper AB. Dessa två verksamheter förbrukar en stor mängd energi tillsammans. De flesta företagen i kommunen är småföretag. Sveaskog är idag en stor mark- och skogsägare i Lessebo kommun. Kommunen är en del av Glasriket, vilken är en del av turismnäringen som erbjuder unika upplevelser baserade på glas, natur och vatten. Årligen har kommunen ca en miljon besökare. Största besöksmålet är Kosta med glasbruk, handelsområde och hotellnäring.

Energianvändningen i kommunen

Under åren har energisystemet genomgått en stor förändring i Lessebo kommun. Mellan åren 2006 och 2012 byggdes fjärrvärmenätet ut i samtliga fyra huvudorter. Genom fjärrvärmeutbyggnaden ersattes en stor mängd fossila bränslen med förnybar energi. Fjärrvärmeverken använder framförallt flis från regionala svenska skogar och i Lessebo tätort så används även spillvärme från Lessebo Paper AB.

Energitillförsel och förbrukning

Den totala energitillförseln till Lessebo kommun var 389 GWh år 2016. 2021 var energitillförseln till kommunen 310 GWh. 2016 var industrin den största förbrukaren med 61% av den totala energianvändningen och 2021 så hade den sänkts till 53% av den totala användningen. 2021 så stod den totala tillförseln av biobränsle och biodrivmedel för 57% och den producerade elen utanför kommunen för 28%. Även en del av den tillförda elen är från förnybara källor, exempelvis köper hela kommunkoncernen in el från endast förnybara källor. Energitillförseln och förbrukningen redovisas genom Sankey-diagram längre fram i energiplanen.

Industri, byggverksamhet samt hushåll

Spillvärme från Lessebo bruk tillvaratas genom att den distribueras ut på det kommunala fjärrvärmenätet i Lessebo tätort. Det finns en stor miljönytta att se hur man kan använda varandras biprodukter på detta sätt. En tydlig trend är att industrin byter ut sina fossila bränslen mot något förnybart. När man sedan jämför med sankey-diagram för 2021 så ser man inte bara en minskning av industriernas energianvändning i procent utan även den totala använda energin i kommunen. Den faktiska användningen av energi har minskat för hela kommunen och energianvändningen för industrin har gått från 236 GWh (2016) till 163 GWh (2021). I diagrammet för både 2016 och 2021 är det ytterst få industrier som använder sig av fossila oljeprodukter. Hushållens användning av fossila uppvärmningskällor är så små att de inte längre är mätbara. Hushåll har ersatt sina oljepannor med framförallt värmepumpar, fjärrvärme och pellets.

Offentlig verksamhet och övriga tjänster

I kategorin offentlig verksamhet ingår bland annat offentlig förvaltning, utbildning, sjukvård, vägbelysning, vattenverk, avfallshantering och avloppsrening. I denna sektor har kommunen en stor påverkansgrad. Andelen fossilt bränsle är så liten att den inte längre är mätbar. Där den offentliga verksamheten kan påskynda omställning till förnybart är transportsektorn, där fortfarande majoriteten består av fossila bränslen. Övriga tjänster är exempelvis elförsörjning av kontor och lager. Även här har kommunen ett stort inflytande. Om man jämför siffror mellan januari 2019 och januari 2023 så minskade den kommunala energiförbrukningen med 151 GWh, det är en förändring på ca 15%.

Transporter

En stor utmaning för Lessebo kommun är transportsektorn. Om kommunen vill få ner utsläppen måste riktade satsningar mot transportsektorn göras. Utsläpp från vägtrafiken påverkar luftkvalitén, klimatet, bidrar till övergödning, försurning och bildning av marknära ozon. Förutom avgaser, buller och slitagepartiklar som påverkar hälsan negativt tas också mycket utrymme i anspråk. Det största trafikflödet i Lessebo kommun finns på riksväg 25, med mycket genomfartstrafik i form av lastbilar. Riksväg 25 går rakt genom Lessebo tätort vilket ger en försämrad trafiksäkerhet för gående och cyklister. Vägen fungerar också som en livsnerv för Lessebo tätort.

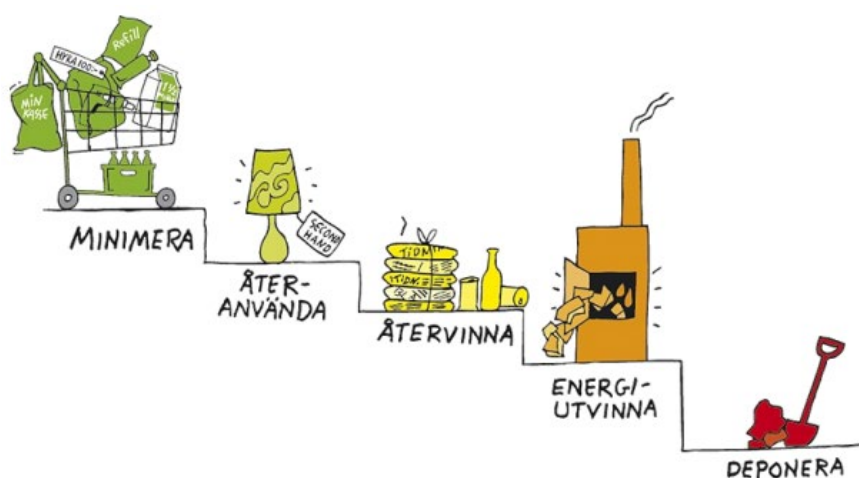
Under våren så fick Lessebo kommun och bolagets alla fordon digital körjournal. Med införande av digitala körjournaler på Lessebo kommuns egna bilar så kommer arbetet med att kartlägga den sammanlagda interna bilkörningen underlättas. Det är viktigt att enskilda körningar inte kartläggs utan samlade sträckor för respektive förvaltning.

Förebygga avfall samt främja återvinning och återanvändning.

Den största klimatpåverkan i en produkts livscykel sker oftast vid tillverkningen genom energikrävande utvinning av råvaror samt i produktionsprocesser. Detta innebär att kommunkoncernen ska övergå till en cirkulär ekonomi samt arbeta aktivt med avfallstrappan i samtliga sina processer där det gör mest miljönytta. Detta kan genomföras genom att minska mängderna avfall i kommunens samtliga verksamheter. Enligt 15 kap. miljöbalken ska den part som är ansvarig för att behandla avfall ta hänsyn till avfallshierarkin. Kravet härstammar från EU:s ramdirektiv om avfall (2008/98/EU). Förenklat bör stegen i avfallstrappan följas.

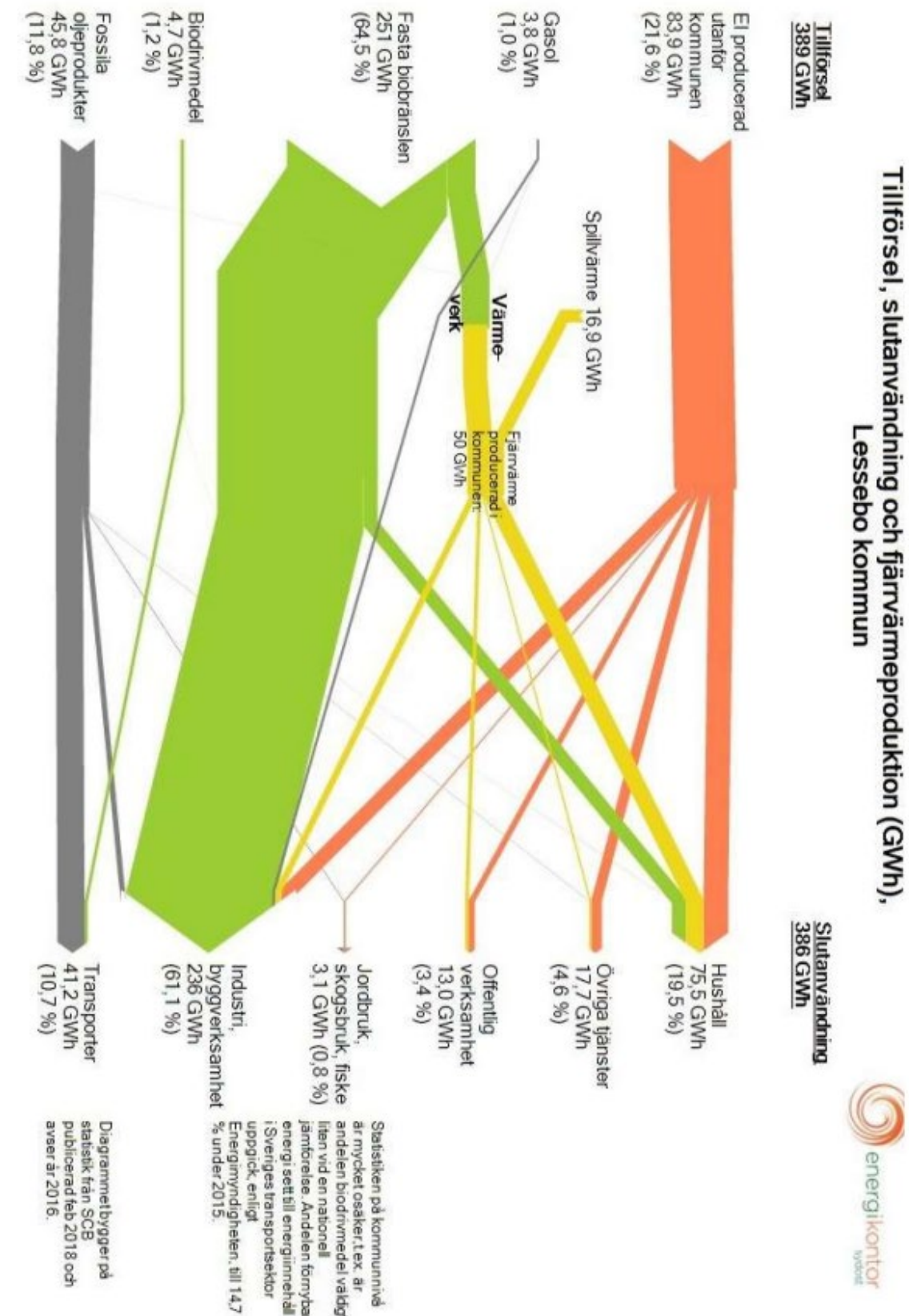
Som en kommun i glasriket innebär detta att Lessebo under lång tid blivit exponerad för föroreningar från glasbruk. Det är särskilt höga värden av arsenik och bly från dessa verksamheter som är den stora risken för människors hälsa samt miljö. Ett av de nationella miljömålen är *giftfri miljö* som innefattar att förebygga samt minska farliga ämnen i naturen.

Lessebo kommun är med i projektet "Verifiering och införande av ny metod för återvinning av blyglas från glasdeponier" som drivs av RISE. I projektet ser man på möjligheterna till att kunna sanera skadliga ämnen men även att kunna återanvända glas som annars skulle deponeras som farligt avfall. Innovativ sanering är en möjlig åtgärd för att kunna lösa en av de stora miljö- och hållbarhetsutmaningarna som finns i kommunen.

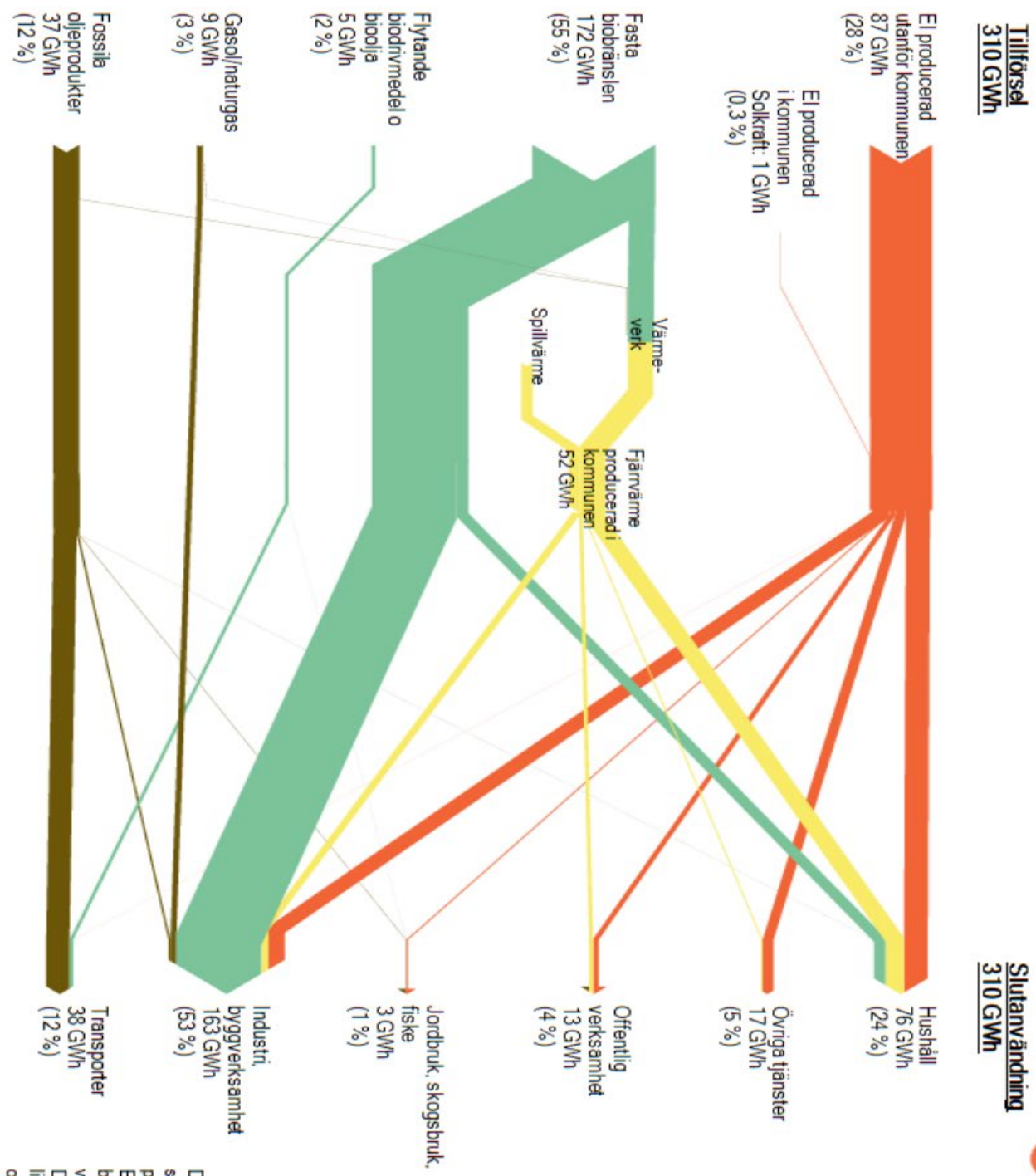
Avfallsplanen som gäller för alla SSAM:s medlemskommuner har sitt fokus på de övre stegen i avfallstrappan.

Sankeydiagram över Lessebo kommuns energianvändning 2016.

Energibalans, Lessebo, 2021

Diagrammet bygger på statistik från SCB, publicerad februari 2023. Energi kontor Syd har bearbetat data och gjort visualiseringen. Diagrammet åtföljs av en lista med de antaganden och viktningar som gjorts.

Sankeydiagram över Lessebo kommuns energianvändning 2021.

Miljö- energi- och klimatplan.

Denna plan har som uppgift att samla och hålla ihop energi, klimat - och miljöfrågorna i kommunen. Syftet är att strategierna ska löpa som en röd tråd genom kommunens styrdokument, projekt och processer.

För att undvika både interna och externa målkonflikter med liknande dokument så är det viktigt att arbetet fortsätter med att vara vaksam på delar där det kan uppstå motsägelser. Programmet som helhet kan ses som ett levande dokument där stor del av arbetet startar vid olika tillfällen och hela tiden jobbar efter förbättring. Det är alltid viktigt att se flera faktorer över förbättrade resultat. En mild vinter kan ge en bild av ett bättre energisparande då det inte krävs lika mycket energi för uppvärmning. Det kommer vara viktigt att följa upp varför mål inte uppfylls men även de mål som uppfylls för att se hur man kan förändra och anpassa arbetet framåt för att hela tiden eftersträva förbättring.

Programmets strategier avspeglas även i översiktsplanen, för att skapa ett hållbart Lessebo. De som anges som ansvariga ska omsätta strategierna i programmet till konkreta åtgärder för sin verksamhet och planera in dem i sin ordinarie budget- och planeringsprocess. För alla strategier har fler än en nämnd eller bolag angetts som ansvarig eftersom strategierna är omfattande i sitt innehåll och många aktörer kan bidra till genomförandet. Det är positivt med samarbete mellan flera aktörer för att strategierna ska kunna genomföras så effektivt och effektivt som möjligt.

Kommunchefen ansvarar för samordning av arbetet med strategierna. Som tidigare nämnts har Lessebo kommun antagit en ny vision med ett tydligt fokus på en hållbar kommun där fossilfria energikällor är en viktig nyckel.

Visionen anger att Lessebo kommun ska vara en fossilbränslefri kommun år 2040.

Åtagandet enligt Borgmästaravtalet är att Lessebo kommun ska minska de fossila koldioxidutsläppen med 62 % mellan åren 2002 och 2030.

Lessebohus tog under 2018 ett stort steg när de skrev under Allmännyttans klimatinitiativ.

Allmännyttans klimatinitiativ ingår i alla tre strategier. Strategierna är följande:

Strategi 1: Effektiv energianvändning och omställning till förnybart.

Strategi 2: Minska klimatbelastningen från resor och transporter.

Strategi 3: Minska klimatbelastningen från kommunens mat- och avfallshantering.

Strategier och mål

Effektiv energianvändning och omställning till förnybart.

För att begränsa kommunens klimatpåverkan måste den totala energianvändningen minska samt att de fossila energikällorna bytas ut mot förnybara.

Öka resurseffektiviteten i fjärrvärmem.

Lessebo Fjärrvärme ska fortsätta på den tidigare vägen att ta tillvara lokala energikällor för uppvärmning. Fjärrvärme ska vara ett fördelaktigt val vid nybyggnation i tätbebyggda områden och ett konkurrenskraftigt alternativ vid konvertering.

Energi och klimatrådgivning kommer att fortsätta informera om fjärrvärmelösningar på de bostäder där fastighetsägaren vill ha råd om alternativa uppvärmningskällor. Då bolaget är kommunalt är det viktigt att vid dessa tillfällen även informera om andra alternativ till uppvärmning ur konkurrenssynpunkt,

Fjärrvärmeverken i kommunens orter eldas idag med förnybart bränsle, flis från regionala skogar samt spillvärme från Lessebo Paper AB. Lessebo Fjärrvärme arbetar aktivt med att öka effektiviteten och minska förlusterna i fjärrvärmenätet. Strategin ska medföra att bolagets flispannor skall ha tillräcklig kapacitet för att klara det huvudsakliga värmebehovet under året. I Kosta har en kondensor installerats för att dels öka anläggningens kapacitet, dels spara bränsle, dels minska utsläppen samt kraftigt reducera användningen av gasol. Att upphöra gasolanvändningen är en stor del för att kunna gå mot fossilbränslefri energianvändning i kommunen även om det i dagsläget enbart används som spetsvärme.

Strategin kan genomföras genom årligen riktade kampanjer till de hushåll som ligger utmed kulvertarna, vilket medför att anslutningarna förtätas. Att få de hushåll som fortfarande eldar med olja att byta till fjärrvärme bidrar till minskade koldioxidutsläpp, vilket i sin tur bidrar till att uppfylla både internationella och nationella mål.

Lessebo fjärrvärme använder 100% förnybara energikällor i sin produktion.

Nästan uteslutande del av nuvarande värmeproduktion är fossilfri men en liten del består fortfarande av fossil gas. Att kunna erbjuda 100% fossilfri fjärrvärme till kommunens invånare är ett stort steg i kommunens energi och miljöarbete. Det är alltid positivt att eftersträva att förbättra sin verksamhet och fortsätta arbetet med miljö men det kräver att man ser över de hinder som kan uppstå samt jobbar med lösningar.

Minska värmeförluster på fjärrvärmenätet.

2019 bestod värmeförlusterna av den totala produktionen till 30%. Att systematiskt arbeta med att begränsa värmeförluster samtidigt som man försöker utöka fjärrvärmenätet till fler användare är en stor utmaning men det skulle vara betydande i arbetet med miljönytta. Målet kommer bli att lyckas minska värmeförlusten till 10 % 2030.

Lessebohus

Lessebohus har bestämt sig för att vara en föregångare gällande energieffektiva och hållbara lösningar. Under 2018 skrev Lessebohus under allmännyttans klimatinitiativ, vilket innebär att Lessebohus ska vara fossilfria och minska sin energianvändning med 30 % till år 2030.

Målet att bli fossilfria innebär att all uppvärmning ska ske med förnybara bränslen samt att den egna fordonsflottan inklusive arbetsmaskiner ska vara fossilfri. För att kunna uppnå dessa två åtgärder har Lessebohus identifierat olika aktiviteter som ska medföra att dessa uppfylls.

- ◆ Investera i nya fjärrvärmeanslutningar, så att varje huskropp får en egen undercentral. I dagsläget är det svårt att styra värmen i respektive huskropp, då flera byggnader delar på en central med kulvertar.
- ◆ Nya innovativa energilösningar ska beaktas vid ny- och ombyggnation.
- ◆ Egna fordonsflottan ska vara fossilfri. För att en transport ska räknas som fossilfri ska drivmedlet ge en utsläppsminskning på 70 % jämfört med fossila alternativ. De drivmedel som i dagsläget klarar det kravet är el, vätgas, biogas, HVO, FAME och ED95.
- ◆ Kontinuerligt fortsätta installera individuell mätning och debitering av vatten i befintligt lägenhetsbestånd.
- ◆ Starta upp och genomföra ”boskola” för sina hyresgäster. Syftet är att få till en ökad medvetenhet om det hållbara vardagslivet och ge tips för att hyresgästerna ska kunna göra rätt lätt. Fyra förutsättningar har identifierats som fokusområde.
- ◆ De planerade miljöhus och kärlskåp ska hållas rena och vara utrustade med tillfredställande belysning.
- ◆ Tvättstugorna ska hållas rena och vara utrustade med energieffektiva torktumlare och tvättmaskiner, vilka bör vara självdoserande.
- ◆ Ge förutsättningar för att sätta upp laddmöjligheter för elbilar.
- ◆ Aktivt arbeta för att starta upp en miljövänlig bilpool.

Lessebohus ska vara fossilfria 2030

Det pågående arbetet med att bli helt fossilfri kommer fortsätta och både energianvändning samt fordonsflotta kommer behöva utvecklas vidare för att detta mål ska uppnås. Fordonsflottan är en del i hela kommunens arbete framåt i hållbarhetsfrågor och det finns stor vinning i att köpa in fordon och maskiner i den mån det går att få fossilfria bränslen. Fastigheter kan behöva ses över för att hitta enkla och snabba lösningar på bland annat värmeförlust eller belysning som används i rum där ingen vistas.

Begränsa energianvändningen

Kontinuerlig kontroll krävs för att säkerställa hur stor del av energianvändningen används generellt som onödigt bruk. Det kan vara belysning som är igång alla dygnets timmar eller delar av fastighet som läcker värme vid kalla dagar eller kyla vid varma. Som övriga kommunala fastigheter ska energianvändningen minska med 30% till 2030 med referensvärde 2018.

Främja och underlätta produktion av förnybar el.

Under vinterhalvåret 2022 så stod flera verksamheter för en stor utmaning av det höga energipriset. Många som tagit billig energiförbrukning för givet hade svårt att förhålla sig till den snabba förändring som skedde. Arbetet med energilösningar måste hanteras pro-aktivt och det är viktigt att utgå från höga el-priser kan slå till igen.

För att ställa om samhället behövs nya energilösningar. För Lessebo kommuns del är storskalig vindkraft inte aktuell, då vi inte har några lämpliga utpekade nationella intressen för vindkraft inom vår kommungräns. Storskalig anläggning av solceller för elproduktion är möjlig.

I dagsläget har Lessebo kommun ingen egen elproduktion, genom storskalig solcellsanläggning skulle även vår kommun kunna bli en elproducent. I huvudsak är småskalig elproduktion möjlig i form av solenergi, men det finns även förutsättning för vattenkraft. Genom att kommunkoncernen satsar på småskaliga produktionsanläggningar, bidra dessa till att den totala andelen förnybar energi ökar i kommunen. De småskaliga anläggningarna är också viktiga som ett pedagogiskt verktyg för att inspirera och göra kommuninvånarna mer delaktig i klimatomställningen. Strategin ska medföra att det blir mer enkelt och attraktivt för privatpersoner och andra intressenter att installera småskaliga anläggningar. Genom att kommunen själv är ett föredöme och installerar småskalig elproduktion i sina verksamheter. Exempelvis kan ytor på våra tak, fasader eller andra lämpliga ytor användas för installation av solceller. Förhoppningsvis ska även någon aktör lockas att anlägga någon storskalig anläggning för elproduktion. Kommunen kan vara behjälplig med mark och administrativ hjälp vid storskalig elproduktionsanläggning. Strategin leder till minskade växthusgasutsläpp genom att exempelvis bidra med förnybar el till elnätet.

Lessebo kommun erbjuder energi och klimatrådgivning till kommuninvånarna där mycket fokus handlar om hur man kan använda förnybara energikällor. Många som hör av sig för att diskutera frågan har oftast redan planerat att installera solceller men vill ha rådgivning på hur man ska installera och utnyttja energin. Framöver kommer ett mer aktivt arbete med informationskampanjer om rådgivning att uppföras för att kunna ge rådgivning till medborgare samt visa att möjligheten till gratis rådgivning finns.

Stor del av arbetet framåt är att se över fastighetsytor som skulle vara intressanta för att utnyttjas till installation av solceller. Det är viktigt att se över vilken funktion som den egenproducerade energin ska användas till.

Lokala industrin

Industrin har en viktig roll i att utveckla och ta fram ny teknik och nya produkter som minskar klimatpåverkan lokalt och globalt. Samtidigt står industrin med sina processer, lokaler och råvaruförbrukning för en stor del av växthusgasutsläppen. För att minska den negativa klimatpåverkan behöver alla delar bli mer resurs- och energieffektiva.

Kommunen, genom att skapa plattformar för kunskap om energieffektivisering, bidrar till att företagen får god kännedom om den egna energianvändningen, så att de mest effektiva åtgärderna kan identifieras och genomföras. Kunskapen om tillgänglig och ny teknik inom olika branscher ska öka liksom kunskapen om alternativa material eller råvaror som har mindre klimatpåverkan.

Arbetet kan genomföras genom exempelvis samarbete mellan näringslivsenheten, miljö- och byggenheten och klimat- och energirådgivningen. Genom träffar och nätverk skapas plattformar för kunskapsutbyte och kommunikation. Arbetet bidrar till minskad energianvändning inom industrin och en mer resurseffektiv användning av råvaror. Förutom att minska sin klimatpåverkan har industrin även möjligheten att minska kostnader för el och värme och på så sätt säkras de sin verksamhet för framtiden.

Tillsammans med näringslivsenheten och energi- och klimatrådgivningen stödja och driva fram satsningar på småskalig förnybar elproduktion hos kommunens företag.

Energi och klimatrådgivningen kommer jobba mer aktivt med att hitta privatpersoner för att kunna ge råd om förnybar energi. Tillsammans med näringslivsenheten som informerar verksamhetsutövare så kommer rådgivning erbjudas till företagare i kommunen. Målet är att göra informationskampanjer vid minst fyra tillfällen per år.

Att kommunkoncernen installerar system där förnybar elproduktion är möjlig.

Tidigare målet var att kommunkoncernens anläggningar ska ha uppnått en installerad effekt om 500 kW år 2030 kan anses som ganska lågt och skulle behöva utökas för att täcka större del av den kommunala verksamheten. När man kollar i sankeydiagramet så importerades ca 87 GWh utifrån under 2021. Målet kommer bli att installera anläggningar i kommunen som tillsammans producerar 10MW till år 2030.

Kommunens fastighetsbestånd.

Lessebo kommun ska arbeta aktivt för att skapa ett hållbart fastighetsbestånd. Det är viktigt att tänka hela livscykeln för fastigheterna och att även få in de sociala och ekonomiska parametrarna vid planering av nybyggnation.

Strategin ska medföra att kommunen, vid ny- och ombyggnation prioriterar det material som har låg inbyggd klimatpåverkan, som ger lång hållbarhet och som har bra förutsättning för att återvinnas vid rivning.

Vid nybyggnation av förskolor och skolor ska byggnaderna utformas i enlighet med certifieringarna Miljöbyggnad 3.0 Silver, Swanen eller bättre. Vid ombyggnation av förskolor och skolor ska särskilda krav på inneklimat, materialval och kemikalieinnehåll ställas.

Energianvändningen i befintliga fastigheter ska effektiviseras genom driftoptimering av befintlig utrustning och vid renoveringar. De energieffektiviseringsåtgärder som bedöms som tekniskt och ekonomiskt rimliga (MB 2:7) ska genomföras. Satsningar på behovsstyrd belysning och ventilation samt smarta vatten- och värmelösningar bör göras.

Hållbarhetskrav bör ställas vid upphandling när det gäller energieffektivitet och materialval, vid nybyggnation och renovering. Vi ska ta fram gemensamma kalkylförutsättningar (de förutsättningar som man använder när man beräknar lönsamheten i en investering, exempel är kalkylränta, avkastningskrav och avskrivningstid) som möjliggör långsiktiga investeringar genom att ta hänsyn till byggnadens livscykel och projektens klimat- och samhällsnytta för kommunkoncernen. Vidare ska hänsyn tas till energiåtgång per kvadratmeter likaväl som hur effektivt vi använder ytan. Vi bör underlätta och prioritera finansiering av energieffektiviseringsåtgärder samt verka för acceptans för långsiktiga vinstkalkyler vid investeringar. Kommunen ska också använda sig av så kallade "gröna lån" för kommande investeringar. Detta är särskilda lån som Kommuninvest tillhandahåller endast till hållbara investeringar.

Arbetet kommer fokusera mycket på kommunens förskolor och skolor för att se till exempel hur ventilationen i lokalerna påverkas av dörrar och fönster som hålls öppna.

Energianvändningen för kommunens fastigheter ska minska med 20 % till 2030.

Utgångsår är 2018. Referensvärde 2018 Elförbrukning: 69 kWh/m² BRA Uppvärmning: 125 kWh/m²

Ta fram och implementera en handlingsplan för kemikaliesmart förskola.

Handlingsplanen ska innefatta framtida behov och förutsättningar för att kunna succesivt arbeta bort kemikalier i förskolemiljön. Planen ska hållas uppdaterad och vara grunden för utfasning samt inköp till förskolor.

Klimatsmart transport.

Transporterna i Lessebo kommun står för en stor del av kommunens totala koldioxidutsläpp. Förändringar inom sektorn har därför stor betydelse för klimatfrågan. Idag sker en stor teknikutveckling av alternativa energikällor för fordon men undersökningar visar att det inte kommer att räcka, utan att det även krävs en minskning av biltrafiken.

Utöka gång- och cykelvägar.

Planeringen av kommunens samhällen bör utgå från styrning mot hållbarhet. Prioriteringar på gång och cykelvägar samt utbyggd kollektivtrafik måste göras. En förutsättning för att strategin kan genomföras är anläggande utav gång- och cykelvägar. För att göra cykeln till ett konkurrenskraftigt alternativ till andra färdmedel behövs sammanbindande gång- och cykelvägar mellan de fyra tätorterna. Gång- och cykelvägar mellan orterna skulle möjliggöra för ett ökat pendlande med cykel. Genom ett utökat utbud av el-cyklar på marknaden kan el-cykeln bli ett rimligt alternativ till bilen. En positiv bieffekt skulle också vara att turismen skulle gynnas av sammanbindande gång- och cykelvägar. Även byggande utav gång- och cykelvägar inom orterna måste prioriteras. Detta skulle bland annat medföra att skolvägen för många barn och ungdomar kunde bli säkrare, vilket medför att fler barn skulle kunna cykla eller gå själva till skolan.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken behöver ses över för att kommunen ska kunna få ut bästa möjliga effekt av utbudet. Om vi ska lyckas att minska resorna med bil behöver fler välja kollektivtrafiken när regionala resor ska göras. Kommunorganisationen ska ta fram en resepolicy där kollektivtrafiken prioriteras. I samban med framtagandet utav en resepolicy bör också en beteendeanalys gällande personalens vilja att ändra sitt resmönster göras. Samtliga förvaltningar bör införskaffa pendlingskort till sin personal, vilket skulle förenkla resandet med kollektivtrafiken i arbetet. Under 2022 började ett arbete med RISE med fokus på stationsområdet i Lessebo och hur kollektivtrafiken används i kommunen. Under 2023 kommer uppgifter redovisas hur kommuninvånare samt anställda använder kollektivtrafiken och hur den borde förändras i framtiden. Underlaget kommer användas för att förbättra kommunens strategi för framtida kollektivtrafik.

Uppföra en cykelparkering vid tågstationerna.

En möjlighet att kunna låsa in sitt cykelbatteri och samtidigt ladda batteriet när man pendlar till jobbet hade varit en stor uppmaning till att välja cykel som fordon till jobbet.

Anlägga cykelvägar mellan de fyra tätorterna med Lessebo i centrum.

Att anlägga en cykelväg mellan de fyra tätorterna i kommunen hade gett stor möjlighet för turismnäring samt för boende i kommunen. En cykelväg mellan Lessebo och Hovmantorp finns med i regionens länstransportplan.

Bygga ut gång- och cykelvägsnätet inom orterna.

I respektive tätort ska möjligheten till gång- och cykelväg utredas och i samband med planarbete ska gång- och cykelväg alltid inkluderas.

Ta fram en resepolicy med hållbarhetsprofil.

Resepolicy för kommunens anställda är ett viktigt verktyg för att begränsa onödig användning av fordon. Med de nya digitala körjournalerna kommer arbetet lättare kunna planeras samt följas upp. Analys av fakturering av tjänsteresor kommer vara underlag för att se hur transport inom samt utanför kommungränsen utförs.

Energieffektiv fordonspark.

Lessebo kommun har tidigare satt ett mål, om att som organisation ha en fossilfri fordonsflotta år 2020. Målet uppfylldes aldrig inom tidsramen så datumet förlängdes till att vara utfört senast 2023. För att uppnå detta mål så krävs en plan med delmål som succesivt följs upp för att ständigt jobba framåt i frågan.

En stor del för att uppnå dessa delmål krävs en skärpning av framförallt upphandlingskriterier av fordon och bränslen. Arbetet kan genomföras genom att vi väljer fordon som kan gå på fossilfria bränslen. Under 2022 antog Lessebo kommun avropsriktlinjer för fordon. Syftet med riktlinjerna är att välja drivmedel för fordon och maskiner efter en prioriteringslista där fossilfria bränslen ska prioriteras.

Laddinfrastrukturen i kommunen bör fortsätta att byggas ut. När fler elbilar köps in till verksamheterna måste laddplatser skapas vid de kommunala arbetsplatserna. När det gäller de publika laddplatserna bör utbyggnaden fortsätta kontinuerligt. Viktigt är att skapa ett blandat utbud med fossilfria drivmedel. Elbilarna kan inte ensamma ersätta de fossildriva fordonen, utan fler alternativ måste finnas. Idag har Lessebo kommun inte någon tankstation som erbjuder ett fossilfritt bränslealternativ till allmänheten.

I Region Kronobergs inriktningsbeslut för kollektivtrafiken, pekas Lessebo ut som en ort där bussarna ska kunna tankas med biogas från och med 2023. I dagsläget finns inte möjlighet att tanka biogas i kommunen eller planering för möjlighet att tanka bussarna på detta sätt. Ett komplement skulle kunna vara en kommunstyrd bilpool för medborgarna.

Att hitta lösningar för en effektiv godshantering är ett måste. Kommunen kan ställa krav på åkarna genom exempelvis miljöcertifiering och fossil drivmedel. När det gäller upphandling av varor och tjänster måste kommunen bli bättre på att ställa miljö- och materialkrav.

Lessebo kommun som organisation ska ha fossilbränslefri fordonsflotta till 2030.

Det gemensamma övergripande målet för hela kommunen är att arbeta fram lösningar till att bli fossilfri, det inkluderar den kommunala fordonsflottan.

Bygga ut tankställen för fossilfria bränslealternativ.

Lessebo kommun fortsätter sitt arbete med att uppföra publika laddplatser. Planen är att upprätta publika laddplatser i Skruv samt att utöka platser i Hovmantorp och Lessebo.

Mat- och avfallshantering

Det krävs en omställning och ökad klimathänsyn när det gäller synen på livsmedel och konsumtion av produkter. En stor del av dagens konsumtion sker inte för att täcka grundläggande behov utan för att skapa identitet. Kommunen ska arbeta mot att bryta den ständiga konsumtionsökningen av nya produkter och att skapa fler incitament för att återvinna och återanvända produkter.

Måltider

Framställning av livsmedel är resurskrävande. Lessebo kommun konsumerar betydliga mängder inom skola, vård och omsorg. Lessebo kommun ansvarar för måltider inom förskola, skola och äldreomsorg. Varje dag serveras knappt 1900 portioner lunch. I kommunens måltidspolicy finns angivet att vid upphandling och inköp av livsmedel ska det vara säsongsanpassade. Vid upphandling används hållbarhetskriterier för bra miljö samt krav på de etiska aspekterna samt kvalitet.

Tidigare har stort fokus legat på ekologiska varor, men nu riktas fokus även mot närproducerade livsmedel. 2022 var ca 65 % av inköpen av svensk härkomst. I Lessebo kommuns livsmedelsstrategi 2023-2025 så står det som mål att öka den lokala livsmedelsproduktionen och därigenom självförsörjningsgraden. Det finns flera stora miljövinster i detta mål och behöver arbetas väldigt brett då det inkluderar flera faktorer.

För att kunna följa upp användningen av närproducerade livsmedel krävs en tydlig uppmätning av varorna. Viktigt att notera är, att Lessebo kommun ska mäta andelen ekologiska och närproducerade livsmedel i både kronor och kilo för att få en rättvisande bild. Om redovisningen sker endast i kronor får dyra varor stort genomslag, så som kaffe. Sker redovisningen endast i kilo får tunga varor, så som mjölk, stort genomslag. Därför ska kommunen redovisa andelen ekologiska och närproducerade livsmedel i både kronor och kilo.

För att nå en hållbar konsumtion behöver mer göras. Detta innebär att vi ska öka andelen klimatsmart mat, vilket är ett sätt att minska vår klimatpåverkan. Dessutom ska vi kontinuerligt öka andelen närproducerade och ekologiska livsmedel.

En mycket viktig del är också att minska matsvinnet ute i våra verksamheter. Även detta nämns i måltidspolicyn att matsvinnet ska minska. Detta kan genomföras genom att vi skapar medvetenhet, engagemang och kunskapsutbyten mellan måltidspersonal, verksamhetspersonal och matgäster. Det är viktigt att ha en dialog med matgäster och dess anhöriga om varför matsvinnet behöver minskas samt hur konsumtionen av mat påverkar klimatet. Måltidspersonal bör få djupare utbildning i klimatsmart matlagning.

Skolan behöver inkluderas mer i matfrågorna, samt arbeta med klimatsmart mat och minskat matsvinn i undervisning. Pedagogiska måltider är en mycket viktig del av barnens introduktion till olika råvaror och maträtter. En pedagogisk måltid syftar till att en pedagog äter tillsammans med eleverna för att skapa ett tillfälle för samvaro samt ge en positiv och naturlig inställning till mat. Stress i samband med lunch ökar matsvinnet, vilket medför att skapa lugna matsalsmiljöer på skolorna är en viktig fråga.

Minska matsvinnet på kommunens samtliga kök i måltidsverksamheten

Mål bör sättas till att minska matsvinn med 50 % till år 2027 med utgångsår 2017. För att målet ska uppfyllas måste mätning ske för att se vilka faktorer som påverkar när matavfallet skiljer sig som mest.

Införa klimatberäkning av måltiderna samt redovisa klimatpåverkan på matsedlarna

För att kunna följa upp samt redovisa målet så måste det göras en undersökning över möjlighet för att göra en klimatberäkning. Om det inte går att redovisa faktiska siffror så kan det krävas att personal får utbildning inom området.

Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel (både i kilo och kronor) ska utökas.

Det kommer krävas en beräkning för att få ett utgångsvärde att jobba efter. Lessebo kommer att ha som mål att ekologiska livsmedel ska uppgå till 70 % år (2030). *Närproducerade livsmedel behöver utöka inte enbart ur klimatsynpunkt utan även att göra kommunen mindre sårbar för yttre faktorer.*

Upphandling och cirkulär ekonomi

Det finns stor vinst i miljö- och hållbarhetsarbetet genom att påverka upphandlingsprocessen. Lessebo kommun kommer behöva arbeta mer utbrett med frågan och det är viktigt att flera aspekter tas in vid större inköp. Det är väldigt viktigt att kommunkoncernen övergår till ett mer cirkulärt beteende. Cirkulär ekonomi är motsatsen till den traditionella, linjära ekonomin. Istället för att tillverka, köpa, använda och sedan slänga produkterna, utnyttjas allt som tillverkats, så länge det går i en cirkulär ekonomi. När produkterna är förbrukade återanvänds och återvinns så mycket som möjligt om och om igen, allt för att tära mindre på jordens resurser samt minska avfallsmängderna.

Ett effektivt sätt att göra kommunkoncernen mer cirkulär är genom hållbara strategiska upphandlingar. Det är via upphandlingarna som kommunen kan ställa tuffa krav på hållbarhet. För att kunna skapa hållbara upphandlingar behövs dialog med marknaden samt en tydlig kommunikering av kommunens vilja och riktning. Lessebo kommun har tydliga mål om att vara en grön kommun med miljöfokus samt att vara fossilfri kommun 2040. Dessa budskap är viktiga att signalera ut till marknaden för att de ska kunna tillgodose kommunens viljeriktning. Detta kommer inte att ske via en upphandling, utan måste göras i flera steg.

Upphandlingar styr kommunens konsumtion och det är en stor del i vår yttre påverkan. Det krävs att de upphandlingar som upprättas framöver alltid inkluderar miljö-, energi- och klimatanpassning i största möjliga mån. I en del fall gör Lessebo kommun större upphandlingar med andra kommuner och även då är det viktigt att försöka påverka processen.

I samband med upphandling som påverkar miljön bör interna funktioner som exempelvis energi och klimatrådgivare yttra sig i frågan för att se om det finns bättre alternativ. Ibland kan man behöva göra en livscykelanalys på varan då det kan finnas många fördelar med att se flera aspekter som påverkar miljö och klimatet.

Budget samt styrdokument

För att denna plan ska förverkligas så gäller det att arbetet kommer fortgå och att den inkluderas när andra liknande interna dokument upprättas. Det finns många antagna policys och planer inom respektive område så det är viktigt att dessa synkroniserar för att undvika målkonflikter. Vi som kommun har alltid möjlighet att sätta högre krav på vårt miljö- och hållbarhetsarbete än exempelvis regionala och rikstäckande planer. Vi måste jobba så Kommunens budget styr möjligheterna till hur målen kommer uppfyllas och det är viktigt att utgå efter budgetens ramar när Lessebo kommun jobbar med dessa frågor. Det finns miljö och hållbarhetsmål i budgeten som är direkt kopplat till planer som denna.

Upprätta en plan för begagnade varor.

I kommunens fastigheter finns det exempelvis möbler som inte används i dagsläget samtidigt som det köps in nya. Strategin innebär att ett dokument upprättas med olika varor som kan komma att användas i framtiden. Det är viktigt att säkerställa var respektive objekt finns att tillgå därav så ska förvaring utredas i samband med inventeringen.

Säkerställa en hållbar upphandling.

Alla kommuners enheter ska inkludera hållbarhet som prioritering i samband med uppköp oavsett vara. Det är viktigt att man ser fler aspekter än själva produkten då det kan finnas flera brister i exempelvis tillverkningsprocessen. Det kommer innebära att personer som har rådighet över inköp ansvarar för att säkerställa att produkten håller hög ranking inom hållbarhet. Produkter som inte kan konkurrera med andra bättre inom miljöaspekten kräver stark anledning till inköp.

Sammanställda mål

Lessebo kommun vara en fossilfri kommun år 2040.

Lessebo kommun ska inom ramen för Borgmästaravtalet, minska de fossila koldioxidutsläppen med 62 % mellan åren 2002 och 2030.

Lessebo fjärrvärme använder 100% förnybara energikällor i sin produktion.

Nästan uteslutande del av nuvarande värmeproduktion är fossilfri men en liten del består fortfarande av fossil gas. Att kunna erbjuda 100% fossilfri fjärrvärme till kommunens invånare är ett stort steg i kommunens energi och miljöarbete. Det är alltid positivt att eftersträva att förbättra sin verksamhet och fortsätta arbetet med miljö men det kräver att man ser över de hinder som kan uppstå samt jobbar med lösningar.

Minska värmeförluster på fjärrvärmenätet.

2019 bestod värmeförlusterna av den totala produktionen till 30%. Att systematiskt arbeta med att begränsa värmeförluster samtidigt som man försöker utöka fjärrvärmenätet till fler användare är en stor utmaning men det skulle vara betydande i arbetet med miljönytta. Målet kommer bli att lyckas minska värmeförlusten till 10 % 2030.

Lessebohus ska vara fossilbränslefria 2030

Det pågående arbetet med att bli helt fossilfri kommer fortsätta och både energianvändning samt fordonsflotta kommer behöva utvecklas vidare för att detta mål ska uppnås. Fordonsflottan är en del i hela kommunens arbete framåt i hållbarhetsfrågor och det finns stor vinning i att köpa in fordon och maskiner i den mån det går att få fossilfria bränslen. Fastigheter kan behöva ses över för att hitta enkla och snabba lösningar på bland annat värmeförlust eller belysning som används i rum där ingen vistas.

Begränsa energianvändningen

Kontinuerlig kontroll krävs för att säkerställa hur stor del av energianvändningen används generellt som onödigt bruk. Det kan vara belysning som är igång alla dygnets timmar eller delar av fastighet som läcker värme vid kalla dagar eller kyla vid varma. Som övriga kommunala fastigheter ska energianvändningen minska med 30% till 2030 med referensvärde 2018.

Tillsammans med näringslivsenheten och energi- och klimatrådgivningen stödja och driva fram satsningar på småskalig förnybar elproduktion hos kommunens företag.

Energi och klimatrådgivningen kommer jobba mer aktivt med att hitta privatpersoner för att kunna ge råd om förnybar energi. Tillsammans med näringslivsenheten som informerar verksamhetsutövare så kommer rådgivning erbjudas till företagare i kommunen. Målet är att göra informationskampanjer vid minst fyra tillfällen per år.

Att kommunkoncernen installerar system där förnybar elproduktion är möjlig.

Tidigare målet var att kommunkoncernens anläggningar ska ha uppnått en installerad effekt om 500 kW år 2030 kan anses som ganska lågt och skulle behöva utökas för att täcka större del av den kommunala verksamheten. När man kollar i sankeydiagrammet så importerades ca 87 GWh utifrån under 2021. Målet kommer bli att installera anläggning på 10MW till år 2030.

Energianvändningen för kommunens fastigheter ska minska med 20 % till 2030.

Utgångsår är 2018. Referensvärde 2018 Elförbrukning: 69 kWh/m² BRA Uppvärmning: 125 kWh/m²

Ta fram och implementera en handlingsplan för kemikaliesmart förskola.

Handlingsplanen ska innefatta framtida behov och förutsättningar för att kunna succesivt arbeta bort kemikalier i förskolemiljön.

Uppföra en cykelparkering vid tågstationerna.

En möjlighet att kunna låsa in sitt cykelbatteri och samtidigt ladda batteriet när man pendlar till jobbet hade varit en stor uppmaning till att välja cykel som fordon till jobbet.

Anlägga cykelvägar mellan de fyra tätorterna med Lessebo i centrum.

Att anlägga en cykelväg mellan de fyra tätorterna i kommunen hade gett stor möjlighet för turismnäring samt för boende i kommunen. En cykelväg mellan Lessebo och Hovmantorp finns med i regionens länstransportplan.

Bygga ut gång- och cykelvägsnätet inom orterna.

I respektive tätort ska möjligheten till gång- och cykelväg utredas och i samband med planarbete ska gång- och cykelväg alltid inkluderas.

Ta fram en resepolicy med hållbarhetsprofil.

Resepolicy för kommunens anställda är ett viktigt verktyg för att begränsa onödig användning av fordon. Med de nya digitala körjournalerna kommer arbetet lättare kunna planeras samt följas upp. Analys av fakturering av tjänsteresor kommer vara underlag för att se hur transport inom samt utanför kommungränsen utförs.

Lessebo kommun som organisation ska ha fossilfri fordonsflotta till 2030.

Det gemensamma övergripande målet för hela kommunen är att arbeta fram lösningar till att bli fossilfri, det inkluderar den kommunala fordonsflottan.

Bygga ut tankställen för fossilfria bränslealternativ.

Lessebo kommun fortsätter sitt arbete med att uppföra publika laddplatser. Planen är att upprätta publika laddplatser i Skruv samt att utöka platser i Hovmantorp och Lessebo.

Minska matsvinnet på kommunens samtliga kök i måltidsverksamheten

Mål bör sättas till att minska matsvinn med 50 % till år 2027 med utgångsår 2017. För att målet ska uppfyllas måste mätning ske över längre tid för att se vilka faktorer som påverkar när matavfallet och när avfallet skiljer sig som mest.

Införa klimatberäkning av måltiderna samt redovisa klimatpåverkan på matsedlarna

För att kunna följa upp samt redovisa målet så måste det göras en undersökning över möjlighet för att göra en klimatberäkning. Om det inte går att redovisa faktiska siffror så kan det krävas att personal får utbildning inom området.

Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel (både i kilo och kronor) ska utökas.

Det kommer krävas en beräkning för att få ett utgångsvärde att jobba efter. Lessebo kommer att ha som mål att ekologiska livsmedel ska uppgå till 70 % år (2030). *Närproducerade livsmedel behöver utöka inte enbart ur klimatsynpunkt utan även att göra kommunen mindre sårbar för yttre faktorer.*

Upprätta en plan för begagnade varor.

I kommunens fastigheter finns det exempelvis möbler som inte används i dagsläget samtidigt som det köps in nya. Strategin innebär att ett dokument upprättas med olika varor som kan komma att användas i framtiden. Det är viktigt att säkerställa var respektive objekt finns att tillgå därav så ska förvaring utredas i samband med inventeringen.

Säkerställa en hållbar upphandling.

Alla kommuners enheter ska inkludera hållbarhet som prioritering i samband med uppköp oavsett vara. Det är viktigt att man ser fler aspekter än själva produkten då det kan finnas flera brister i exempelvis tillverkningsprocessen. Det kommer innebära att personer som har rådighet över inköp ansvarar för att säkerställa att produkten håller hög ranking inom hållbarhet. Produkter som inte kan konkurrera med andra bättre inom miljöaspekten kräver stark anledning till inköp.

Ansvarsfördelning och uppföljningsintervall

Åtgärd	Utgångsläge	Uppföljningsintervall	Genomfört senast	Ansvarig
Strategi 1				
Effektiv energianvändning och omställning till förnybart				
Fjärrvärme				
Lessebo fjärrvärme använder 100% förnybara energikällor i sin produktion.	98% - 2019	6 månader	2030-12-31	VD, Fjärrvärmebolaget
Minska värmeförluster till 10% på fjärrvärmenätet.	30% - 2019	6 månader	2030-12-31	VD, Fjärrvärmebolaget
Lessebohus				
Lessebohus ska vara fossilbränslefria 2030.	Uppvärmning 98% - 2019 Fordon 0% - 2019	6 månader	2030-12-31	VD, Lessebohus
Begränsa energianvändningen i Lessebohus med 30%	Utgångsår 2010	1 år	2030-12-31	VD, Lessebohus
Främja produktion förnybar el				
<i>Tillsammans med näringslivsenheten och energi- och klimatrådgivningen stödja och driva fram satsningar på småskalig förnybar elproduktion hos kommunens företag.</i>	Inget arbete pågår i dagsläget	6 månader	Pågående	Miljö- och Hållbarhetsstrateg
<i>Att kommunkoncernen upprättar egna förnybar elproduktionsanläggningar på total 1MW.</i>	Inget arbete pågår i dagsläget	6 månader	2030-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg

Energi- och miljöoptimering av kommunens fastighetsbestånd

Energianvändningen för kommunens fastigheter ska minska med 20 %.		6 månader	2030-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg
Ta fram och implementera en handlingsplan för kemikaliesmart förskola.	Ingen plan finns i dagsläget	6 månader	2024-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg

Gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik

Uppföra en cykelparkering vid tågstationerna.	Utöka samt utveckla befintlig	6 månader	2025-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg
Anlägga cykelvägar mellan de fyra tätorterna med Lessebo i centrum.		12 månader	2030-12-31	Samhällsbyggnadschef
Bygga ut gång- och cykelvägsnätet inom orterna.		12 månader	2030-12-31	Samhällsbyggnadschef
Ta fram en resepolicy med hållbarhetsprofil.		6 månader	2024-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg

Fossilbränslefri fordonsflotta och laddplatser

Lessebo kommun som organisation ska ha fossilfri fordonsflotta till 2030.		6 månader	2030-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg
Bygga ut tankställen för fossilfria bränslealternativ.		1 år	pågående	Miljö- och Hållbarhetsstrateg

Klimatpåverkan av mat från kommunens verksamheter

Minska matsvinnet på kommunens samtliga kök i måltidsverksamheten med 50%.	2017	6 månader	2027-12-31	Måltidschef
Införa klimatberäkning av måltiderna samt redovisa klimatpåverkan på matsedlarna.		6 månader	Pågående	Måltidschef
Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel (både i kilo och kronor) ska uppgå till 70%.	Eko mat i kg; 32,3% -2019 Eko mat i kr; 29,7% - 2019	6 månader	2030-12-31	Måltidschef

Förebygga avfall samt främja återvinning och återanvändning

Upprätta en plan för begagnade varor.		6 månader	2024-12-31	Miljö- och Hållbarhetsstrateg
---------------------------------------	--	-----------	------------	-------------------------------

Upphandling

Säkerställa en hållbar upphandling.		6 månader	Pågående	Kommunchef
-------------------------------------	--	-----------	----------	------------